

annyira nélkülözhetetlen, természetes hajtása a modern gazdasági életnek, hogy **senki sem juthat ama gondolatra, hogy lehetetlenné tegye a munkásságnak a sztrájk esetére való szervezkedését.** Sem hallgatólag nem tűrhetjük, hogy a szakszervezetek felelősség nélkül intézzék ezt az óriási munkakört. Azt tartom, hogy a sztrájkjogot rendezni kell és szervezniük kell aként, hogy megengedjük a munkásságnak a munka beszüntetését, az előzetes megegyezést, a szervezkedést, a munkabeszünetítés esetén a segélyezést. Csak arra kell vigyáznunk, hogy a munka beszüntetése ne járjon mások jogainak sérelmével és a dolgozni akarók személyi, vagy vagyoni biztonságának sérelmével. Ezek a szakszervezetek válnának a munkások önkormányzati szervévé és azt a hatalmat, amely a munkásság kezében van, öntudatosan, a kellő felelősség mellett gyakorolnák.

Még egy társadalmi osztályról emlékezem meg, a tisztviselőkről. Ezek a háború fáradalmait **olyan önfeláldozással osztották meg,** hogy ezek érdekében utolsó lépésünk, amelyet lemondásunk előtt tettünk, olyan jelentékeny, hogy a nagy lármát keltők utólag lármájukat meg fogják bánni. Az egyszerűmindenkori segély, amelyet előleg alakjában fogunk kiosztani, óriási milliókat emészt fel. A júniusi országgyűlés elé a családi pótlék kétszeresét terjesztettük volna. A kormánynak messzemenő tervei voltak az előléptetési viszonyokat és a munkaidő egységességének szabályozását illetően. Olyan munkaidőt kell megállapítani, amelyek mellett a tisztviselők munkaidejüket a köznek épügy rendelkezésére bocsásák, mint a társadalom többi munkássága.

Ezután megemlékezett Tisza a nemzeti kérdéstről. Megállapítja, hogy a nem magyarajkuak zöme minden téren kivette részét a háború szenvedéseiből és az áldozatokból. Emellett a kedvezőtlen tüneteket is számításba kell venni, amelyek voltak és amelyekkel szemben a nemzet iránti bűn volna a struccpolitika. Egyes nemzetiségek magas műveltségű tagjai a hazába betört ellenséggel szemben olyan magatartást tanúsítottak, amely semmi esetre sem mutatja a hazafias érzületet. Ebből következik a büntető törvénykönyv idevágó módosítása és más intézkedések.

Ezután áttért a miniszterelnök a választójog kérdésére.

— A törvényhozás négy esztendővel ezelőtt — mondotta — megvalósított egy választójogi reformot, tehát most óvatossággal kell haladnunk. Intézkedéseink három csoportja közül az első a harctéri kintüntetettek jutalmazása. E tekintetben már a régi törvény is gondoskodik és szavazati joggal ruházza fel az altiszteket. A kormány most kiterjesztette a jogot a vitézségi érdemmel kitüntetettekre is. A második kérdés a területi cenzus teljes kiküszöbölése folytán beállott hézag kitöltése. Az 1913 évi javaslatunkban az adócenzus mellett bizonyos földterület választójogi biztosító rendelkezése is fel volt véve, amelyet úgy látszik a bizottság kihagyott azon aggály folytán, hogy különösen az erdélyi vármegyékben ez érvényesülésre juttatna nem magyarajku elemeket. Meggyőződtem azonban ar-

ról, hogy e tekintetben aggodalomra nincsen ok, mivel Erdély magas műveltségű magyar és német lakossága ezt az intézkedést veszélytelenné teszi. Harmadik csoportja intézkedéseinknek az ipari munkásságra vonatkozik. Itt meglepetésszerű eredményre jutottam. Az 1914 évi novemberi jegyzékben, amikor a munkásság még otthon volt, csak a fele jutott be a névjegyzékbe annak a számnak, hogy a törvény jelenlegi strukturája mellett az ipari munkásosztály politikai érvényesülése Magyarországon nem valósul meg. **A törvényalkotás nem érte el a célját, amely mindannyiunk előtt kell, hogy tegyen.** Ezért el kell tekintennünk attól, hogy a munkás ipari szakmunkát végez-e élethivatásszerűen és két kritériumot kell módosítanunk. Az első, hogy a munkásoknak ugyanolyan szakmában kell dolgozniuk. Meg kell elégednünk e tekintetben általában azzal, hogy a munkás ipari munkával foglalkozik. Másodszor el kell tekinteni az egy évi helyben lakás kritériumától is az állandó ipari munkással szemben és hogy a hadbavonulás is ipari munkába számítson.

— A magam részéről — folytatta a miniszterelnök — sohasem tudnám ajánlani, hogy a korhatárt leszállítsuk. Meggyőződésem, hogy az általános szavazati jogban rejlő veszélynek nagy súlyát elhárítja egy magasabb korhatár, de **kivételt tehetünk az ipari munkásosztályra nézve.** E pontban módosítottam meggyőződésemet. **Az igazságnak tesziünk eleget, ha az ipari munkásságra alacsonyabb korhatárt állapítunk meg.** Ezzel megint növekszik az ipari munkások választóinak száma. Ezen álláspont indított minket arra, hogy a választójog terén tulmenjünk azon a határon, amelyet választottam. A reform a választók számát 200,000—300,000-el növelte volna. Nekem nincs bátorságom ezen a határon tulmenni. Ezzel szavazati joghoz juttatunk mindenkit, aki arra megérett. Nem lehetünk abban a helyzetben, hogy messzebb menő javaslatot terjesszünk öfelsége elé és mivel ezek öfelségének nem nyerték meg a tetszését, az egyedi helyes utat követtük és felmentésünket kértük. Kötelességünk volt állásunkat inkább otthagyni, mint vállalni a felelősséget olyan alkotásért, amelyet károsnak tartunk a nemzetre és a királyra egyaránt. Hűtlen szolgáló lettünk volna hazánknak és királyunknak, ha más utra léptünk volna. Ugyanezzel a kötelességérzettel kell változott helyzetünkben is tovább haladni.

Bármilyen állást is kellene az új kormánnyal szemben elfoglalnunk, támogatni fogjuk helyes lépéseiben, de a radikális választói jog megalkotásának a tervét meg kell akadályoznunk.

Az az út, amelyre hivlak benneteket, nem dicstelen, nem reménytelen és nem haszontalan. Remélem, hogy ezt az utat helyesli a magyar nép zöme is. Ettől a tudattól áthatva kérlek benneteket, hogy mondjatok ítéletet eljárásunk felett. Vizsgálja meg mindenki meggyőződése szerint, melyik út az, amelyet helyesnek tart, de aki helyesnek tartja ezt az utat, amelyet míg az uristen

szemérnyei erőt ad bennem, követni fogok, az kövessen engem ezen az úton teljes bizalommal.

Amikor gróf Tisza István befejezte beszédét, a párttagok felállva, percekig tartó tapsal és nagy lelkesedéssel ünnepelték a miniszterelnököt. A párt ezután egy határozati javaslatot fogadott el, amely **helyesli a kormány eljárását és felkéri Tiszát, hogy szentelje erejét és tehetségét a párt vezetésének.** Tisza rövid köszönő szavai után az értekezlet este félkilenckor véget ért.

A munkásság tüntetése a munkapárti kör előtt.

Budapestről telefonálja tudósítónk: **Este a munkásság a munkapárti kör helyisége előtt tüntető sétára vonult fel a Károlykörütra.** Félkilenckor már néhány ezren gyűltek össze úgy, hogy hatalmas tömeg szorult ki a Kossuth Lajos-utcába is. A tömeg éljenezte a királyt és az általános választójogot, Tiszát és a munkapártot pedig abcugolta. Közben véget ért a munkapárt értekezlete és Tisza Sándor János belügyminiszterrel együtt autón hagyta el a párt-helyiséget. A tömeg nem ismerte fel a miniszterelnököt. Mikor a munkásság megtudta, hogy a munkapárt értekezlete véget ért, akkor a tüntető menet a Rákóczi-utra vonult, onnan pedig az Erzsébet-körütra fordult be. Az Erzsébet-körüton bezúzták az „Az Ujság” kiadóhivatalának az ablak-tábláit, mire a rendőrség beavatkozott és szétszórta a tüntetőket. Este tíz órakor már csönd volt és a nyugalom teljesen helyreállott.

Az ellenzéki vezérek meghívása a királyhoz.

Gróf Andrássy Gyula, gróf Apponyi Albert, gróf Zichy Aladár és gróf Károlyi Mihály csütörtökön reggel táviratot kapott a kabinetirodától, amelyben öfelsége kihallgatásra hívja őket.

Gróf Andrássy Gyulát pénteken délelőtt féltizenegy órakor fogadja öfelsége Badenben. Andrássy csütörtökön délután öt órakor utazott Bécsbe.

Gróf Apponyi Albertet féltizenegy órakor fogadja öfelsége Badenben. Gróf Apponyi Albert, aki csütörtökön reggel eberhardti birtokára készült utazni üdülésre, utitervét megváltoztatva, délután 2 órakor Bécsbe utazott.

Gróf Zichy Aladárt pénteken délelőtt 11 órakor és gróf Károlyi Mihályt pénteken délelőtt ugyancsak 11 órakor fogadja öfelsége Badenben. Gróf Károlyi Mihály és gróf Zichy Aladár csütörtökön délután az ötórás vonattal utaztak Bécsbe.

A hivatalos lap a kormány lemondásának elfogadásáról.

A Budapesti Közlöny csütörtöki száma közli:

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi május hó 23-án Gyöngvösön kelt legfelső elhatározásával a magyar összes miniszteriumnak hivatali lemondását kegyelmesen elfogadni és egyuttal meghagyni méltóztatott, hogy az egyes miniszterek hivatalos működésüket további legfelső elhatározásig folytassák.